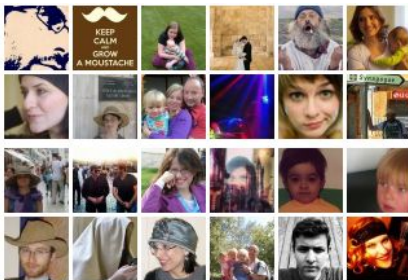

www.dopravdy.cz/daf

Noach 5774

בס"ד

1. chešvan 5774
5. říjen 2013

svíčky: 18:19
havdala: 19:20

Mišejakir: 6:04
Nec: 7:09

Sof Zman Šema: 9:59
Sof Zman Tfila: 10:56
Mincha Gdola: 13:19
Škiat hachama: 18:32

Psachim 107
Mišna Edujot 3:8
Orach chajim 306:7

Bekicr

Duha je, jak snad všichni víme, fyzikální jev. Kapky deště lámou světlo a my pak vidíme oblouk barev na obloze. Co nám ale možná nedochází je fakt, že na počátku světa duha chyběla. Něco nefungovalo, jak mělo. Horní a dolní světy se nepotkávali. Dnes jsou duchovní a hmotné věci dvě strany jedné mince. Změna interakce světla a vody po potopě odráží hlubší změnu, kterou si lidstvo v Noachově době prošlo. Před potopou žili lidé neuvěřitelně dlouhé životy, což mystický Zohar vysvětluje jako důkaz nepodmíněné Boží milosti, díky níž na svět proudil život, zdraví a blahobyt. A pak se něco změnilo, po potopě byl stoletý Avraham označován za strace. Dívejme se ale na věci pozitivně. Když se před potopou lidstvo zkazilo, Bůh ho prostě spláchnul z povrchu země. Po potopě s lidmi uzavřel smlouvu. Lidé, do té doby pasivní přihlížejíci projektu svět, se změnili v aktivní spolutvůrce dění na zemi. Horní a dolní svět se k sobě přiblížily. Hmota mohla začít reagovat se světlem. Dosud mohla jen pasivně přijímat, nyní mohla začít věci ovlivňovat a měnit. V tu chvíli začaly kapky lámat světlo. A tuto klíčovou změnu symbolizuje duha (KEŠET).

Voda má schopnost odrážet obraz podobně jako zrcadlo. Když v někom vidíme špatné, jen si do něj projektujeme své vlastní nedostatky. I nemilé okamžiky můžeme přetavit v něco pozitivního. Nejen převratné události, ale doslova každá drobnost, s kterou se setkáme, je vzkaz, který dostáváme. Alespoň to tvrdí Baal Šem Tov.

Pro děti

Prohlédněte si titulní obrázek Dafu... Na obrázku vidíte muže jak pádluje po vodě. Nad ním je deštník v barvách duhy. Duha je symbolem Boží ochrany. Jaké další symboly znáte? Co symbolizuje srdce? A slepá žena s váhami? A čtyřlístek? A kolik barev má duha? Každá barva a odstín v ní vyjadřuje něco jiného. Přestože jsme někdy veselí a jindy smutní, Tóra nás provází každým okamžikem - radosti i smutku. Proto žehnáme ŠEHECHAJU i DAJAN EMET. A jaké je vaše nejmilejší barva? Proč?

Minjanoviny

Na šabat Chajej Sara (26. říjen) plánujeme rodinný šabaton ve Vysoké synagoze. Do té doby pravidelné modlitby pro děti ve Vysoké vždy po sobotním kiduši. (Cca 11:30).

Musagim čili pojmy

Máte pocit, že se se svými znalostmi judaismu pohybujete v začarovaném kruhu? Že narážíte na stále stejné informace a chcete vědět víc. Učíte své děti na Roš hašana o jablku, medu a šofaru a nevíte, jak dál. Od toho jsou Musagim rav Šmuela Katze. Dokonalá kniha, které se budeme v Dafu věnovat pravidelně.

SAVORAJIM: Učenci žijící v relativně krátkém období po dokončení hlavních prací na Talmudu (500-600). Díky nim získal Babylonský Talmud svou dnešní podobu, protože Savorajim provedli poslední redakce a zajistili jednotu textu.

GAONIM - velikáni/géniové: Titul užívaný pro předsedy velkých babylonských ješivot v Suře a Pumpeditě v období po uzavření Talmudu (cca 550-1000). Gaonim byli nejvyššími halachickými autoritami a svými odpověďmi (ŠUT) formovali židovské obce po celém známém světě. Mimo jiné také uspořádali modlitby do podoby, v jaké je dnes známe.

RIŠONIM - první: Velcí učenci Izraele, žijící po době Gaonim. Za konec jejich doby se považuje vypovězení ze Španělska (1492), případně dopsání Šulchan aruchu (1563). Mezi nejvýznamnější patří Rambam, Ramban, Raši, Rif, Ran, Roš. Rišonim je již možné rozdělit na aškenázské (např. Raši) a sefardské (např. Rambam).

ACHRONIM - poslední: Halachické autority v době po uzavření Šulchan aruchu. Komentátoři a pokračovatelé práce Rišonim. Formálně stále žijeme v době Achronim.

Rav Sacks: Spravedliví a vůdci

Způsob, jakým Noacha Tanach chválí, je bezprecedentní. Tóra doslova píše, že: "byl spravedlivý muž, dokonalý ve svém pokolení. Noach kráčel s Bohem." Takové popisu se nedostalo ani Avrahamovi, ani Mošemu, ani žádnému z proroků. Nejblíží k Noachovi se dostal jen Job, o kterém se dočítáme, že "byl bez vady". Noach je doopravdy jediným člověkem, kterého Tanach označuje za spravedlivého (CADIK).

Přesto člověk, kterého vidíme na konci jeho života, není ani zdaleka tím, kým byl na počátku. Po potopě, se o něm v deváté kapitole dočteme toto:

A Noach se stal zemědělcem a založil vinici. A piv z toho vína, opil se a odhalil uvnitř svého stanu. Cham, Kenaánův otec, spatřil hanbu svého otce a pověděl to venku oběma bratřím. Šem s Jefetem vzali na ramena plášť, šli pozpátku a hanbu svého otce zakryli, a byli odvráceni obličejem, aby neviděli hanbu svého otce.

Boží muž (IŠ HAELOKIM) se stal mužem země (IŠ HAADAMA), spravedlivý se stal opilcem, hrdina oděný do zásluh, ležel nahý a zostuzený. Ten, který zachránil svou rodinu před potopou, je nyní v tak žalostném stavu, že se jeho vlastní děti stydí na něj pohlédnout. Proč?

Noach je klasickým příkladem člověka, který sice byl spravedlivý, ale nebyl vůdcem. V době úpadku, kdy se všichni zkažili a země se naplnila násilím, v době, kdy sám Bůh (v nejostřejší větě celého Tanachu) "zalitoval, že člověka stvořil", Noach zůstal poslední nadějí lidstva. Noach obstál, díky němu Bůh neztratil víru v člověka, víru, s kterou člověka kdysi zformoval. Toto nelze

Noachovi nijak upřít. Ba co víc, Noach je přeci tím, s kým Bůh za lidstvo uzavírá svou velkou smlouvu. Všichni jsme Noachovy děti. Halacha lidi formálně popisuje jako BNEJ NOACH. Noach je pro lidstvo tím, čím je Avraham pro židovský národ.

Noach byl dobrým člověkem ve zlé době. Ale jeho vliv na současníky byl prakticky nulový. To je, co mu sám Bůh říká: "Tebe jediného jsem našel jako spravedlivého." Důkaz nade všechny - při potopě byl zachráněn jen Noach a jeho rodina. Z toho lze vyvodit, že Noachova spravedlnost a nedostatek vlivu spolu úzce souvisí. Noach si udržel svou čistotou tak, že se od ostatních lidí oddělil. Proto, když se svět zbláznil, zůstal čistý.

Výše uvedené se odráží ve známé debatě učenců, jak vnímat obrat "spravedlivý ve svém pokolení", kterým je Noach v Tóře popsán. Co kdyby žil v Avrahamově době? Byl by bezvýznamný? Byl spravedlivý jen relativně, jen ve své době? Nebo byl tak spravedlivý, že zůstal bez poskvrny i ve své zkažené době a tím víc by byl spravedlivý, kdyby žil ve slušné společnosti po boku takové osobnosti, jakou byl Avraham.

Byla Noachova osamělost podstatou jeho osobnosti, byl Noach založením samotář, nebo šlo s nezbytnou taktikou, kterou zvolil v určitou chvíli na určitém místě? Byl-li povahou samotář, ani Avraham by ho nijak podstatněji nezměnil. Noach by byl netečný k dobrým, stejně jako špatným vlivům. Žil-li v odloučení pouze z donucení okolnostmi, pak by se skutečně mohl s podporou spřízněných duší dál rozvíjet a dostat se ještě výš.

Co měl vlastně Noach přesně udělat? Jak mohl být velvyslancem dobra ve společnosti, která tíhne ke zlu. Co měl říkat v časech, kdy nikdo nechtěl poslouchat? Co měl říkat, když lidé kolem něj, stejně jako o několik kapitol dřív Kain, nechtěli naslouchat ani Božímu hlasu?

Podobnou otázku řeší i Talmud (Šabat 55a), jen v jiné souvislosti. Proč umírali spravedliví obyvatelé Jeruzaléma v době zničení prvního Chrámu, když město dobyli Babyloňané? Odpověď zní: "Protože nevarovali ostatní". Ale jak mohli někoho varovat, když nikdo nechtěl žádná varování poslouchat? Odpověď: "A jak víte, že nikdo nechtěl poslouchat?" I když je zpětně jasné, že situace byla bezvýchodná, nic z nás nesnímá povinnost snažit se a zachraňovat, co se dá. Jak můžeme vědět, že neuspějeme, když to nikdy nezkusíme?

Pokud se společnost zvrhne, pokud začne vládnout násilí, nespravedlnost a korupce, je naší morální povinností pozdvihnout hlas. Mlčení lze vnímat jako tichý souhlas. A navíc, jak si můžeme být jistí, že nás nikdo nebude poslouchat? Z vyššího principu mravního je nutné, abychom nehleděli na pravděpodobnost svého úspěchu a zaměřili se na samotnou podstatu možnosti. Možná, že si někdo všimne, možná se někdo změní. Možná. A to stačí.

Tato myšlenka se neobjevuje až v Talmudu. Už u proroka Jechezkiela se dočítáme, že ho Bůh posílá k hříšnému lidu Izraele, aby k němu hovořil, byť ho pro vzpurnost nebudou poslouchat. Tak i Bůh říká prorokovi: "Hovoř, i když tě nikdo neposlouchá."

Z tohoto hlediska je Noachův příběh příběhem o neúspěšném vůdci. Noach byl dobrý člověk bez vlivu na okolí. Určitě existují i jiné výklady, ale tento zapadá do logiky událostí. Adam s Evou selhali, když odmítli osobní odpovědnost (To já ne, to ona. To já ne, to had.), Kain selhal, když se odmítl morální odpovědnost (Copak jsem bratrův strážný? Proč bych se staral o jiné?) a Noach selhal ve zkoušce kolektivní odpovědnosti.

Je-li tento výklad správný, má dalekosáhlé důsledky. Víme, že judaismus užívá pojem kolektivní odpovědnosti. (Všichni Izraelci jsou odpovědní jeden za druhého.) Noachův příběh rozšiřuje pojem odpovědnosti do celospolečenské roviny. Jako lidé jsme všichni odpovědní za všechny, bez ohledu na vyznání, víru, či nevíru.

Chasidé často s nadsázkou říkají, že Noach je "CADIK v kožichu". Jsou dvě možnosti, jak se v zimě zahřát. Můžete si obléct kožich nebo rozdělát oheň. Kožich zahřeje jen vás, oheň i všechny kolem vás. Naším úkolem je vykřesávat jiskry a rozdělávat ohně.

Noach byl dobrý muž, který nebyl vůdcem. Pronásledovaly ho po potopě pocity viny? Přemýšlel o utonulých, kterým mohl zachránit, kdyby promluvil, ať již k nim nebo přímo k Bohu? Sáhl proto po láhvi? Text to naznačuje, není ale jednoznačný.

Tóra nastavuje vysoké standardy morálky. Nestačí být spravedlivý, pokud to znamená otočit se k ostatním zády. Zlu musíme čelit, postavit se mu, protestovat proti němu. A to i když je naděje mizivá. Morální život je život, který sdílíme s ostatními. Jsme spoluzodpovědní za společnost, ve které žijeme. Nestačí být dobrý, je třeba posilovat dobro v druhých. Jsou časy, kdy každý z nás musí být vůdcem.

© Šmílův Daf

Daf tvoří originální texty a volné překlady klasických i současných autorů. Daf obsahuje chibi, které sice odborníky trápí, vy si jich ale ani nevšimnete. Text neprochází korekturou, omluvte proto případné překlebkky. Starší čísla najdete ve webovém archívu na www.dopravdy.cz/daf.

Čtete rádi Šmílův Daf? Budeme rádi, když podpoříte i Šmílovu hru, které se ucházejí o titul Hry roku 2013. V tuto chvíli se rozhoduje mezi hrou o vlajkách, státech a světových památkách (Geodeto) a volbou Amerického prezidenta - hlasovat můžete zde: <http://hlasov.at/17v0>

